

AZ IDEGEN VÁROS.

Regény.

BÓDULT napok következtek. Volt idő, hogy hangosan mondta magának Joó Áron: most már férfi vagyok! És romantikus terveket szőtt, hogy «kiemeli a leányt a fertőből», «feleségül veszi», «küzdni fog érte» és megtanítja a «jobb életre»... És volt idő, hogy cinikus göggel ébredt a tervek papíros ízére, kalandor álmokat dédelgetett az érvényesülésről s könyörtelennek és mindenfelülvalónak érezte magát, majd megint volt idő, hogy babonás félelemmel csókolta ki a zsebéből a Mamuka bűcsülevelét az öreg hajfűrttel, csak azért, hogy két nap mulva sírva tegye vissza.

Rubin és Derzsi majdnem két hétig maradtak Bécsben s mikor visszajöttek, Károly is az Excelsiorba költözött. — Hidd el kérlek, sokkal szabadabban érzi magát az ember a szállodában.

Joó Áron félig behunyta szemét, hogy jobban fogjon az agya. — Megint csak ott tartott, hogy nem tudta tisztázni a helyzetét, nem tudott megállapodásra jutni önmagával.

Miért, hogy épen Kerekes Loló s miért nem az a másik? Péterffy Éva? S Paál Anikó? Semmi. Ő is. Átment az életén, átsétált rajta s akkora nyomott hagyott mindenestől, mint a veréb lába a havas réten. Utána hófuvás jön, bitang szelek s eltűnik az is. De hát átjáróház az ő élete? Megreccsent alatta a díván. — Hát mikor lesz ennek vége, hol itt az út? S szereti-e Kerekes Lolót? Felült s úgy nézett önmagába. Hát szereti? Igen... azaz inkább, kívánja! Csak kívánja... Hiszen, ha szereti... hogy tűri ezt a másikat, ezt a Rubint? Hogy tűri ezt az egész szennyes állapotot, hogy van arca hozzá?

Rubin ott lakott már hetek óta a szállóban. Együtt laktak. Már egy családnak is nézték őket négyüket. Ha valaki valamelyiküket kereste, levél jött például s Rubin nem volt otthon, Áronhoz küldték az illetőt, vagy Károlyhoz s aki Áront nem találta, az benézett Rubinhoz.

Kopogtak. Szabad. Andris jött, Bükk Andris.

— Derzsi úr adta ezt a cédulát, nagyon sietett.

Áron elvette a papírost. — Kérlek, félkilencre feltétlenül légy a Westendben. Fontos!!! A te ügyedben!!! — Leejtette a cédulát maga elé. Megint egy ügy, ami fontos s amiből nem lesz semmi. Andris még állott az ajtóban.

— Tetszik parancsolni?

— Nem, köszönöm.

Ez a Bükk Andris ez egyszer igen rátapintott az ő bajára. Meg a máséra is, meg mindenkire, jutott eszébe Áronnak.

Bükk Andris már nem járt zsákkapcával a lábán, rongyos darócban. A borbély összeszedte minden összeköttetését s Bükk Andris kurta kis libériába bujt, aranygombos libériába. Vörös csíkos, fekete pantalon, lakk álladzós veres boysapkát viselt, arany betűkkel: Excelsior. A liftet kezelte, a portáról kifutott, hangos csokolom kezét kiáltott, alásszolgájakkal verte fel a lépcsőházat s úgy tudott már meghajolni, mint egy bonvivánt. De Joó Áronnak adjon Istennel köszönt! Ragaszkodott hozzá. Holmijának gondját viselte, ruháját ő kefélté, cipőjét kipucolta. Ha ideje akadt késő éjjel, vagy korán reggel, kileste, hogy egyedül van, besompolygott valami apró ürüggyel s várta, hogy megszólítsa, hogy beszéljen vele.

Mindjárt az elején, hogy összekerültek egy éjszakán s Áron elmaradt valahogy a társaságtól, bejött hozzá a gyerek. Valamit tett-vett, motozott. Áron megkérdezte, milyen az új hivatal, jobb-e mint bútort cipelni? — Hát jobb — mondta Bükk Andris — mégis rendesebb dolog s nagyobb a kereset. Szóból szó lett.

— Te Andris . . . De akkor már hajnali két óra lehetett s a közös gyerekemlékek megtöltötték a szállodai szobát. Ott ültek az emlékek a rézágyon, az éjjeliszekrény kis lámpáján, az asztalon, székeken, még azon a kis táblán is, amelyik megmondja, hogy: fűtéssel ennyi, fűtés nélkül annyi, világítás így, meg amúgy. Az igazgatóság . . . s brutálisan beleordít az ember velejébe: vigyázat, nem vagy otthon! Mindent, mindent telehintettek apró huncutságokkal, kölyök-gonoszságokkal.

— Te Andris — mondta Áron — te játszottál úgy-e, olyan izét, na . . . pattintott az ujjával — hogy is hívják? — felállott s a lábát megvetette a futószőnyeg előtt, egy hamutartót a három ujj közé fogott s meglendítette — tudod a patakba bedobni, úgyhogy csak a szintjét súrolja, kiugorjék megint s megint . . .

— Aha, — derült fel a Bükk Andris képe, — kenyérsütőt! Hogyne játszottam volna? — S kicsit elhallgatott, lenézett a cipője orrára. — Játszottam hát, — mondta csendesebben — persze, hogy játszottam — az aranygombjait babrálta, — téglá darabbal is lehet, de nem olyan jól, mint sima kővel, jó lapossal, amiket már összegörgetett és megemésztett a víz. — Felgombolta veres kis frakkját: — Dobtam én már olyant az Olton, hogy tizenkettőt ugrott . . . tizenkettőt! — A mellényzsebébe nyúlt. — Ha nem nevetne ki a tekintetes úrfi . . . — Roppant csendésre hunyászkodott Bükk Andris. — Ha ki nem kacagna, hát s elévette a zsebéből — ez velem van . . . Nem nézett fel, csak úgy odanyujtotta Áronnak a követ. Kő volt. Finom tapintatura lecsiszolódott, lapos kő. Szürke. Kicsit pettyes s a szélén érezett.

Áron a kezébe vette. Megforgatta, megnézte, megtapintotta mind a két oldalát s a tenyerébe fektette.

— Jó kő.

— Nagyon jó kő.

Halkan beszéltek mind a ketten s a követ nézték, a szürke, pettyes, háromszéki kis követ.

— Nagyon finom kő — mondta Áron mégegyszer s a mutatóját óvatosan végighuzkodta rajta.

— Roppant finom.

— Honnan való ez, te?

Bükk Andris nem vette le a szemét a köről.

— Ez, Mikeházáról — s kicsit megmozdult a melle. — Akkor... hogy eljöttem, hát ezt a követ felvettem. Ott, a nádason innen... a Paprét aljába, ahol a Malomárok beléömlik, azon is lejjebb... Utánam lóttek a csendőrök... Ha le nem hajolok, tán ép fejbe is találnak... de épen lehajoltam érte, gondoltam elviszem magammal.

Ott álltak ketten csendben a kövel. Mintha ideszakadt volna percre az Olt, a Nádas, a Papréten túl a Malomárok, ideszakadt volna a Joó Áron tenyerébe az egész.

Autó dübörgött el az úton, nehéz teherautó s megzörrentette az ablakokat.

Áron az ujja közé vette a követ, félszemét összehunyorgatta s meglendítette a karját.

— Ez aztán repülne.

— Ojjé — Bükk Andris is feléledt — ugrana ez huszat is.

Áron visszaadta s nézte, míg a fiú eltette a mellényzsebébe s összegombolta felette a veres frakkot.

— Egyszer — s félkomolyan, féltréfásan, felnézett Áronra — egyszer még nekivetem az Oltnak, akkor aztán megmondom pontosan, hogy hányat ugrott, igaz-e?

— S mért lóttek utánnad — kérdezte Áron.

A legényke megrántotta a vállát.

— Vasárnap volt, aztán a táncban esett meg a baj, az egyikkel összeakadtam. Gál Veron körül. A volt kurátornak a lánya... Mert azok is odajárnak. A csendőrök, aztán táncolnak. Összeakadtunk, hát én pofon vertem. Puska nem volt nála az igaz — mentegetődzésképen mondta — aztán nekem estek, elnyomtak, bevettek a kóterbe. Én meg az ablakot kifeszítettem reggel s alló, amerre tágasabb. Épen, hogy az öregékhez beszóltam, hadd tudják, hogy elmegyek. — Csak úgy mondta, csendesen hetvenkedés nélkül: — Aztán utánam futottak s ott a Papréten alul rám lóttek a betyárok. Az Olton átúsztam s eljöttem. Hát így.

Akkor, azon az éjszakán tapintott rá Bükk Andris a maga paraszti eszével a Joó Áron bajára.

— Tudja úrfi — s a furfangnak élet adandó, a mutatójával belebökött a levegőbe — tudja, megmondom én, hogy mi a hiba. Hát az a hiba, hogy senki nem találja a helyét, igaz-e? — Felhúzta a vállát s a

két kezével két felé mutatott. — Itt senki sincs a maga helyén. Senki! Nem tréfa dolog ez, tessék meghinni. Hát a tekintetes úrfi a helyén van? Nincs úgy-e? Na, látja. Hát én a helyemen vagyok? Mikor itt a liftgombot nyomogatom egész nap? Hiszen megcsinálom, mint más, meg én, de nem találom a helyemet, na, szóval, vagyis, . . . — Szavak után kutatott maga körül Bükk Andris. — Vagyis, hát ahányszor az utolsó fuvart csinálom éccaka, hát keresztet vetek rá magamban s mondok, na fene ki megeszi, egy nappal kevesebb. Tetszik érteni, úgy-e? Én ebbe nem nyugszok bele, hogy énnekem már ez a mesterségem! Hogy én már egész életemet ebben töltssem. A kis föld körül szeretnék én — a kezével mutatta, meg a markával — de nem itt. Mindég a lift . . . Az ember próbál, keres. Már hívnak is. A Déli Ujságtól egy szerkesztő úr hívott, fix fizetésért altisztnek. Hát lehet, hogy egyszer elmegyek. S ha elmegyek . . .? Az sem az én helyem! Ez a portás itt lent, ez kocsmáros volt, a büffés, az tiszt volt, százados volt, én magam láttam a medáliáit. Itt az a Rudicsek, az a mogorva ember, aki színlapot is árul, az hivatalnok úr volt az adónál, a pénztáros meg, az a szemüveges, az mérnök. Az egyik zenészünk tanár volt, de azelőtt, hogy idejött volna, cukrot árult, meg olyan amerikai mogyorót. Hát aztán úgy változtassák kérem az emberek az életüket, mint a testi fehérméüt. Mert az úgy van — s hogy belejött Bükk Andris, az öklével rávert az asztalra nyomaték okáért, — az úgy van, hogy a véka diót, ha kiborítom, hát aztán minden dió addig izeg-mozog, míg megkapja a maga helyét a kupacban. Igaz-e? Na. Hát aztán a véka kiborult, most már addig nem lesz békesség, míg minden szem dió a maga helyét meg nem találta.

. . . Hát igenis, ő meg fogja keresni a maga helyét a kupacban. És Áron felkelt a díványról. Már esteledett. Meg fogja keresni, mert ez, ez nem az övé, az biztos.

Félkilencre a Westendben volt. A főpincér már jött eléje.

— Az igazgató urék már itt voltak. Azt izenik, hogy tessék utánuk menni a Royalba, ott vacsoráznak.

Áron megfordult, belerúgott a forgóajtóba. A Royalba . . . hát mit rendelik ide, ha a Royalba mennek? Hangosat káromkodott. Egy gyerek utána fordult, nevetett. Egy órát csavargott le-fel mérgében. Elvégre azt teszem, amit akarok, ha akarom odamegyek, ha akarom nem megyek. Tíz óra felé ment be a Royal-szállodába s körülnézett az asztalok között.

— Halló, főúr — s a düh verejtcseppekben ült ki a homlokára. — Derzsi Károly urék nem voltak itt?

— Derzsi urék? . . . Nem, hanem egy üzenet van a telefonfülkében.

— Derzsi úr telefonált — mondta a telefonos, — hogyha esni fog az eső, tessék a gummiköpenyt kivinni a művésznőnek és aztán tessék az Ostendébe menni, ott lesznek.

Áron elrohant, majd feldöntött egy asztalt . . . Bitangok . . . a gummiköpenyt a művésznőnek . . . Fújt, mint egy bika s le-fel rohant.

párszor a Körúton . . . Kicsit beborult közben, egy-két vékony esőcsepp is leesett, inkább csak úgy ijesztésül. A Wesselényi-utcánál rámeredt az órára. Féltizenegy, húha! S rohant haza . . . a köpenyért.

XI.

Hetek teltek megint. Néha — egy rossz szó, egy tekintet, egy emlékezés, vagy más efféle miatt — fellázadt Joó Áron, aztán megbékült s tunyán magába esett. De a belsejében forrt, kavargott valami, erjedtek a visszanyelt dühök önmaga és mindenki ellen! Ingerlékeny és udvariatlan lett. Valami csúnya hepciáskodó álbüszkeséggel takargatta meghunyászkodó szennyesét. Gyanakodott. Minden hangos szóra felfülett, másüvé szánt célzásokat magára vett s visszavágott, hogy aztán megbánja. A lányhoz való viszonya egyre tűrhetetlenebb lett. Féltékenykedett, hogy valakinek képzelhesse magát, ideig-óráig, fél órára, tíz percre . . .

Egy rövid éjtszaka után zavaros fejjel a szekrényhez ment a holmijáért s lyukas harisnya akadt a kezébe. Visszatette s mást vett elé. Leült az ágy szélére s bámészkodott. Aztán megint odament a szekrényhez s kivette a szürkét, a lyukasat. Az asztalra tette. Leült megint az ágy szélére s gondolkodott. Elkezdett öltözködni. Míg borotválkozott — Derzsi még aludt a másik ágyban — kétszer is odament az asztalhoz, megnézte a harisnyát, ki is fordította a fonákjára, úgy is megvizsgálta. Letette.

Gyorsan megborotválkozott, felöltözött, a harisnyát a kezébe kapta, kiszaladt.

— Terka néni — ott ment el a szobaasszony egy vödörrel — Terka néni, a művésznők felkeltek már?

— Még nem.

Visszahúzódott. A harisnyát letette az asztalra, megint leült eléje s nézte.

Még vagy négyszer kiszaladt, amint ötödször kinézett, épen jött Lolo s Rubin is vele.

— Szervusz, szervusz, jóreggelt, Károly alszik még? — Áron zsebregyúrta a harisnyát. — Mondd meg neki kérlek, hogy ebédután jöjjön a Szabadság-kávéházba. — Loló vidáman intett a napernyőjével s eltűntek a lépcsőnél.

Áron visszament a szobába. A törka összeszorult és a zsebében gyúrta, gyömöszölte a harisnyát. Meg fogja kérni, hogy stoppolja meg! Igen, mert lyukas, hiszen ez egyszerű. Úgy égett a feje. Rettenetes káromkodások készültek az ajakán, arra az esetre, ha Loló azt mondja: — nem! Harisnyát stoppolni . . . Nem olyan volt a hangulat, nem olyan volt az egésznek az alapja, hogy Loló neki harisnyát stoppoljon. Épen ezért kívánta! Most egyszerre jobban kívánta, mint a csókját, az ölelését. Üljön az ablak mellé és fűzze be a pamutot . . . Fűzőn be . . .

harapja el a végét és a megnyálazott két ujjával sodorja össze . . . Füzön be . . . És a kis stoppolófával . . . Biztosan nincs neki . . . kell, hogy legyen, hogye . . . vagy pohárral, egyszerűen egy pohár fenekén stoppolja be azt a harisnyát ! Nem családi érzések kísértették. Nem volt ebben melegség, jóakarát, semmi. Csak úr akart lenni, úr ebben a formában. A lány üljön le a sarokba és stoppolja be a harisnyát ! Foltozzon az asszony. Foltozzon rá ! És izgatta, hogy igenis nem fogja megtenni. — Egy görcsös ordításban szinte kibuggyant belőle a méreg.

Derzsi Károly felébredt s ránézett, amint ott ült az ablakban összegörnyedve a dühtől, ráhajolva a harisnyára.

— Talán stoppolsz?

Sárga arccal vigyorgott, a düh úgy összehúzta a gyomrát, hogy émelygett.

— Ezt a harisnyát nézem.

Napközben kergette a lányt és nem találta. Este kiment a színházhoz. De nagy társaság volt körülötte, nem tudott hozzájutni.

Egész éjjel alig aludt. Reggel már nyolctól leste őket. Féltizenegy felé Derzsi Károly felkelt. Tizenegykor bejött Rubin s ketten elmentek. Hívták őt is, de nem ment, — majd később.

Átment a lányhoz. Loló a toalett előtt tett-vett, szembefordult vele s a szemébe nevetett. Áron holsápadtan állott az ajtóban. A lány elkomolyodott.

— Mi az? Mi bajod?

A fiú a zsebébe nyúlt s kivette a harisnyát.

— Kérlek, — s az arca hirtelen színt váltott, — kedves Loló, — úgy jött a hang a szájából, mint egy gépből, — kérlek, stoppold ezt be.

A lány meghökkent. Pillanatig nézte a harisnyát, aztán a fiút. Nem értette egészen. De azért mégis valami jóság szaladt végig az arcán. Elvette tőle a harisnyát s megsimogatta a fejét.

— Olyan sürgős? Hallod. Olyan sürgős? — Fiókokat nyitott, szalagok, kis ollók, ráspolyok, gombok, gombolyagok közt kutatott; kis dalt dudorászott közben, befűzött úgy állva, — de nincsen ám pont ilyen szürkém, — csak úgy a nótájába mondta bele, — lalala, nincsen ám pont ilyen szürkém, lalala — s egy székre heppent a holmijával. Stoppolófája is volt tényleg, kis vörös gombaformájú. — Nem baj, legalább nem igéznek meg; kétszínű zokni, jó kabala. Ül le te majom ! S öltögetni kezdett.

A fiú csak állt és nézte. Nem ezt várta, más irányba volt már beindítva. Azt várta, hogy a lány a szemébe vágja, hogy eredj te senki, te rongyos, te koldus, így, ilyenformán s a cudar káromkodások ott égtek a torkában. Majd megfojtották. — Megöli ! — képes lett volna — . . . betömni a száját azzal a rongyos harisnyával s megfojtani a bitangot . . . a bitang némbert . . . — de ott ült a kis karszékben és stoppolt. — Tillárom, haj, tillárom haj — a Zöldhercegből, dudolt kis hangján, — tillárom hajjajaj, tillárom haj, — s öltögetett ügyesen.

Aztán mégis . . . Tán épen ezért. Épen ezen az estén kellett megtörténni :

Áron kiment este a színházhoz. Első szünetben odament hozzá. A lány Radnóti-val volt, a Nagy Operett Színház bonvivántjával. Csak pár napja ismerték egymást. A gesztenyék alatt sétáltak le-fel, Radnóti ment jobbról, a balkezét a lány vállára tette, úgy mentek le-fel, le-fel. Hiszen semmi az egész, kartársi bizalmaskodás. Radnóti nagyokat lépett, a lány igyekezett vele lépést tartani. Alig ért a válláig.

Mikor Joó Áron odament, megálltak. A színész várt. A lány tetetve felnevetett.

— Itt vagy Áron? A kis Joó, a karmesterem . . . Radnóti Miklós urat bizonyára ismered? — S a szemével intett, hogy tűnjék el.

Áron nem ment. Radnóti bölintott s két ujját nyujtotta. Nem szorított kezét, csak úgy lanyhán odaadta, hogy na tessék megfogni, megengedem. Tovább sétáltak. Áron ott baktatott mellettük, azok folytatták, amit megkezdték. Radnóti kellemetlen benfentességgel oktattatta, tanácsokat adott s Loló, ravaszdi műáhitattal csüngött rajta. Hogy csöngettek, Radnóti elengedte a lányt. Az arcát megveregette.

— Na pá kicsi, a viszontlátásra.

Kerekes Loló naivkodva állott előtte, a fejét féloldalt hajtotta, s mint egy kis madárka, úgy nézett fel reá.

A színész kegyesen intett.

— Jaj ! — mondta Loló s összecapta a kezét, összecapta, mint két kis galambszárnyat, elfogult gyávasággal. — Jaj ! — S csupa ravaszság volt az orra hegyétől a talpáig, de a színész nem látta, mert nagyképű volt és buta, mint az országútja.

Áronnak odasúgott a lány félszájjal. — Ne gyere vissza, érted? Ne gyere vissza — s hangosan — pá Joó Áron, pá . . . Holnap korrepetálunk az Aranyfadzaggól. — S befutott a színházba.

Radnóti leereszkedve bölintott a fiúnak.

— Pá fiam, pá. — És hosszú lépteivel elimbolygott a külső bejárat felé.

Áronban forrt az epe.

Második szünetben, hogy kijött a lány, Áron már várta. De szóhoz sem juthatott.

— Mit lábatlankodsz itt? — S úgy ránézett, hogy szinte feldöfte. — Te szerencsétlen, te. Nem megmondtam, hogy ne gyere? Te ! . . .

Radnóti jött a kiskapú felől. A két tenyerét finoman összeverte s csöppet meghajolt. A lány olyan szendén és tiszta örömmel állott már, mint egy kis polgárista, aki verset szavalt a vizsgán s az iskolaszéki elnök s a polgármester bácsi megdicsérik. Aprókat lihegett — a méregtől.

— Igen? Tetszettem?! — Kis arca elkomolyodott. — Maga csak

úgy mondja . . . de igazán? . . . — Addig, addig, hogy a színész egész komolyan becsületszavát adta, hogy jó volt.

Aztán kegyeskedett észre venni Áront s odalegyintett, — á a kis karmesterfejű ember . . . Ezzel el is intézte, megfordultak s elkezdtek sétálni. Áron utánuk ment. Elvégre nem állhat ott a lámpa alatt, mint egy darab fa. Sétáltak.

— Tudod, — magyarázta a színész tegezve — van az arcodban valami, ami elhítheti az emberekkel, hogy amit játszol, igaz. Ez egy adottság — látszott, tetszik neki ez a szó — ez megkönnyíti a feladatot. A művészi feladatot.

Mikor harmadik felvonáshoz csengettek, Kerekes Lolónak már égett az arca.

— Megvár? — s kérlelve nézett a színészre.

— Meg.

Loló égett a boldogságtól. Megsimogatta az Áron vállát — kedvesen önfeledten megsimogatta, mert öröme volt — s beszaladt. Az ajtóban megállott és odakiáltott.

— Joó! Joó kérem . . .

Áron odalépett, a vállán ott rezgett még a simogatás.

— Te — s két furia lobogott a lány szemében — meg ne várj . . . meg ne várj, mert . . . mert . . . — s egy csúnyát, utálatosat, trágárat káromkodott, azzal berontott.

Persze megvárta. Valahogy eltelt a félóra. Loló elsőnek ugrott ki az ajtón, még törölte az arcát, a retikülje nyitva volt, s ahogy meglátta Joó Áront, ő szaladt oda.

— Te csirkefogó, te — s toppantott a lábával — elem állsz? Elem akarsz állani te nyavalyás, te. Hordd el magad azonnal! Hordd el magad, ne is lássalak, te, te, te — szavakat keresett s meghajolva, mint egy birkozó az arcába nézett, a nyitott retikül lógott az ökle megett, Radnóti jött, egyenletes hosszú léptekkel.

Loló megfordult. Félig feléje, félig a színész felé állott — s míg odamosolygott, hipnotizálva meredt a fiúra — hát pá fiam! — azt mondta s kicsit fátyolos volt a hangja az indulattól — pá, holnap dél előtt az Aranymadzag, ne feledje el kérem, pá, szervusz — s hátrált Radnóti felé, hirtelen megfordult — a színész is visszaintett búcsúzásképen — s elmentek. Még látta, hogy kint taxiba ülnek.

Hát most már megöli. Most már biztos. Gyalog ment haza s kifáradt, elzsibbadt, megöli! Megvárja itt a hallban s leüti, mint egy kutyát. De nem érzett erőt magában. Nem testi erőt. Hanem valami alapot, valami erkölcsi alapot, amin nyugodtan megállhatna, amiért végezhetne vele — nem fogalmazta meg, nem értette egészen, nem is tudott utána nyomozni magában, csak az ürt érezte, ami betöltetlen, a hiány égett az agyában, lankasztva, bágyasztva a teste erejét, melyet a düh fűtött.

A kalapját maga elé tette az asztalra és ült ott a hallban egy

fofellben. Éjfél után két óráig várt, akkor jött a lány. Egyedül jött, de látszott rajta, hogy kint búcsúzkodott sokáig. Hogy meglátta Áront, elsötétedett az arca. A fiú eléje ment. A dikció, amit elkészített, a gúny, a fölény, amit mégis valahogy összehozott magában, mind, mind belé-szorult, csak megállott előtte s azt mondta:

— Mi ez? Mi volt ez!?

A lány hátra lépett.

— Te — sziszegte — te gyalázatos, hogy mi volt ez? Mi? Hát ki vagy te?

Ez az! Beletalált. A fiú megingott s a lány érezte. De nem volt rossz. Nem akarta kihasználni. Megcsendesedett, hogy érezte: sebbe vágott s halkabban mondta, magyarázva:

— Nekem kell Radnóti, te számár, nem érted? Ha Radnóti a hónom alá nyúl, egy-kettőre készen vagyok, mit ugrálsz?

Ettől megdühödött a fiú. Nem volt igaza és igazságtalan volt. Hogy a kis jószágot, engedést érezte, belemart tehetetlen dühében. De nem voltak érvei.

— Te rongy — azt mondta — te rongy!

A lány most már félretett minden kíméletet.

— Hallod — s még az arca is közönséges lett, hogy így eltátotta a száját — hallod, te mersz beszélni? Te? Hát ki vagy te? Belőlem élsz te! Derzsi Károlyból élsz, meg a Rubin pénzét eszed. Meg az enyémet! Ha akarod tudni, te éhenkórász, semmiházi, csirkefogó, most aztán pusztulj a szemem elől, pusztulj innen — sziszegve suttogott — pusztulj a szemem elől! Senkiházi! Csibész! Éhenkórász! Sehonnai!

A fiú az ajtó felé hátrált s ahogy lépett egyet-egyet, úgy esett össze, összébb s szinte úgy érezte, hogy testileg kevesebb lett, törpült, ó Istenem, Istenem — homályosan látta vérbeborult szemével a lányt, ahogy áll az asztalok között... Kerekas Lolót, a kis színésznőt... a lóto-futó, ravaszkodó, két könyökkel könyöklő, nem is rossszívű kis színésznőt... aki azt a csókot adta a díszletes fészerben, a gipsz Apolló alatt... már bánja is, bánja, hogy a fejéhez vágta ezt... s ment kifelé a vörös szőnyegen, az üveges forgóajtón, hogy többet ide vissza ne jöjjön. Ó Istenem, hát ekkora pofon kellett, hogy magához térjen... ekkora rúgás, hogy kilökődjön innen!... Ment kifelé s már a sarkon túl érte utól Bükk Andris, aki megfogta hátulról.

— ... a kalap...

Elvette s továbbment...

A késő hajnalon a Margit-hídnál, a budai oldalon állott a lépcsőn s a vizet nézte... Ha most itt kenyérsütősdit lehetne játszani valahogy, ha ő volna a kő... Ha egy akkora kéz volna, hogy ő az egész testével csak akkorácska lenne annak a kéznek, mint neki egy jó lapos kövecske, egy olyan kis szürke kövecske, amilyen Bükk Andrisnak van... Ha az a nagy kéz megfogná, felmarkolná a rettentő hüvelyke, meg az irtózatoss mutatóujja közé s végigloccsantaná itt a Dunán lefelé, hadd lám,

hányat ugrik! ... Egy, kettő, három, négy, öt, kilenc ... hú, hogy ugrik, hú, de szépen ugrik, az éhenkórász ... a senki ... a semmiházi ... a csirkefogó ... de gyönyörűen ugrik ... De hol van a kéz, az a nagy kéz! Hol van? 'Szen tán meg is lehetne bújni benne, megbújni a hüvelykujja megett ... megbújni, vacogni kicsit, megmelegedni, nem eldobódni... De hol van az a kéz!? Az a rettentő nagy kéz ... az a hatalmas kéz ... az a mindent átfogó kéz! ... Hol van?! Én Istenem, hol vagy, hol vagy? Én bennem nem vagy! Énbennem nem találak ... nem találak ... hol vagy ... hol vagy?!

Le-fel hadonászott a lépcsőn, a rendőr lejött a hídról, megállott a legfelső fokon s most már leszólt fentről:

— Gyerünk már onnan, hé!

Felnézett.

— Megyek ... megyek már ...

XII.

Bándy Bandi akadt rá két nap múlva estefelé, hogy elnyűtten csavargott az utcákon s hazavitte a Tavaszmező-utcába. A holmija jórésze már ott volt. Bükk Andris nyomozta ki a fiúkat válogatott fufangokkal s odahozta a pereputtyát egy batyuban. Meg egy levelet. A lány írt, frissen és csibészhangon, hogy nem gondolta komolyan az egészset, legyünk jó pajtások, ne csinálj Tragédiát — gyerekes nagy betűkkel írta — mert az nem ál jóll neked, Károlyéknak nem szóltam semiről semit, na ne haragudgyál — s több efféle. A másik oldalon Károly szidta össze s ráparancsolt: azonnal gyere, kérlek alássan — meg Rubin Géza írta alá. Az egész család. Hát tudják s kacagnak. Ennyi az egész.

Persze, nem ment. A fiúk nem kérdeztek semmit s úgy bántak vele, mint egy lábadozóval. Koncz Elek rávicsorgott a második napon este, oda is szólt gorombán:

— Térj már eszedre, te, mert szidni akarlak!

De a többiek leintették. Így telt el három nap s Joó Áron rosszul érezte magát, hogy úgy bánnak vele, mint a hímes tojással. Tétlenkedett s terhére volt saját magának. Negyedik napon Feleki Jóska elévett. Úgy folytatólagosan, mintha már szó lett volna róla, mintha most hagyták volna abba, azt mondta:

— Öregem, az ügy el van intézve. Hétfőtől tagja vagy a bandának. Most jössz velem, bemutatlak a gazdának s hétfőn beállasz.

— Hogy-hogy?

— Mi az, hogy hogy-hogy? Olyan ruhatáros leszel, mint a pinty. Itt az ősz és az üzem egyre erősebb lesz. Hétfőtől hatan leszünk, Bándy Géza, Bandi, Koncz Elek, Tóni, te és én. Anzeiger papának egyébként azt mondtam, hogy te már dolgoztál a szakmában. Azt kérdezte, hol? Párisban, mondom neki, az Ambassadorban, ha nem hiszi, járjon utána.

Áron nevetett.

— Hát köszönöm, öregem, igazán köszönöm.

— Ne köszönj semmit, gyere, az öreg látni akar előbb. Azért az ügy el van intézve, csak hát, megnéz magának, teljék kedve benne.

Anzeiger úr, a London-parkos, igen szívélyes volt és leereszkedő. Hétfőn már be is állott Áron. A Bándyak még egyszer megrohmozták Böhmingernét és a kellő ellenszolgáltatás fejében beállított a szobába egy vaságyat némi belévalóval. Délelőtt aludtak, sokszor délután is, estefelé értük jöttek Feleki, meg Füle Antal.

Áron kicsit idegenül állott eleinte az idegen hangok kapkodása, követelődzése között s míg egy-egy felöltőt felsegitett, kalapot, botot kézbe adott, lámpaláza volt. Ha a vendég keze odaért az övéhez, míg a borravalót átadta, elfutotta a hideg s nagy nehéz keserűségek lüktettek a torkában. De a fiúk vidámak voltak, szolgálatkészek. Ettől megnyugodott.

Egyszer — az első lucskos havas eső esett — egy este egy úr jött két hölgyel, magas, egyenes hátú, száraz, őszes pofaszakállú úr, régies szabású, de kifogástalan frakkban, fekete szalagon félszemüveg lógott a gomblyukában.

Áron átvette a holmit s számot adott. Anzeiger úr maga nyitotta szét a függönyt s mélyen meghajolt — kegyeskedjenek parancsolni.

— É-é... izé... — s megállott a férfi, visszalépett, lenézett a cipőjére, hosszúorrú lakkcipőt viselt s egy sárszem ült az egyik orrán, épen csak egy pötty — kaphatnék egy izét — a kezével mutatta — egy rongyot.

Áron előkapta a rongyot, ott tartották a középső pultfiókban és tétován lépett egyet, Anzeiger úr egy széket tolt oda — méltóztasson — feltette a lábát a székre s csontos mutatóujjával arra a pöttyre mutatott.

Áron előbb vörös lett, aztán perc alatt fehér. Valami kétségbeesett menekülni akarással nézett körül, a fiúk közül a két Bándy s Koncz Elek látta, mind a hárman odakaptak, hogy elveszik tőle! Egyszerre kaptak utána, a bakompartos csak szolgálvariasságnak vehette — de Áron már odahajolt s a ronggyal letörölte a cipőt. A bakompartos felhajította a monoklit a balszemére, de minden szemtelenség nélkül s lenézett.

— Hh... — intett, hogy leheljen rá s Áron rálehel, szaporán ráhuhogott a cipőre s könnyedén végighúzkodta a ronggyal.

— Köszönöm.

Anzeiger úr felemelte a függönyt s eltűntek. Áron visszatette a rongyot s maga elé bámult. Nem nézett a fiúkra. Péterffy Évi jutott eszébe, amint akkor délelőtt találta a mosodában s az ingeket vasalta. Ahogy letette percre a vasalót s azt mondta büszkén: ötven darab. — Azóta, hogy annyi minden történt, most gondolt először hosszan, nagyon hosszan, egész éjjel Péterffy Évire.

Ágnestől levelet kapott harmadik héten, hogy a London-Parkba

került. A Mamuka nagyon beteg — írta Ágnes — bevittük Kolozsvárra, a klinikára. Azért ne ijedj meg, a szívével van baj, azt mondják, de nem tudják pontosan megállapítani, csak úgy találgatják az orvosok. Nagyon gyenge. Most két napi szabadságom volt, vele voltam, egyébként Paálék járnak be hozzá, ők tiszteltetnek. Mamuka, szegény, mind téged akar látni. Legalább hat hétig bent kell legyen, azt mondják az orvosok.

Megijedt, éjjel sokszor vele álmodott s felriadt. A hideg megmarkolta szívét... ha meghal?... s babonás imákat mormogott félhangon, hitetlenül.

A ruhatárban egyformán teltek a napok. Rendre megtanulta ő is a törzsvendégek apró szokásait, tréfáit, megismerte a holmijukat, kabátjukat, kalapot, botot. Az ismerősöket még mindig kis ijedtséggel leste s ha az üvegajtó forogni kezdett, állandóan az volt az érzése: eltűnni. Aztán ez is megszűnt.

Otthon délutánonként néha végnélküli és zavaros viták indultak, amelyek felkavartak mindent és nem tisztáztak semmit, hogy aztán belevesszenek a sötét estébe... akkor vették a cókmojkukat s mentek be a pultok mögé.

Füle Antal egy vég vásznat vett egyszer részletre valami ismerettség útján, hogy ő abból fehérneműt csináltat. Két pengőt fizet érte hetenként s számolt a noteszában; roppant büszke volt a vég vásznára, alig lehetett vele egyébről beszélni.

— Te bolond — mondta neki Koncz Elek — lám, már egészen hülye lesz a sok kenyértől, amit magába töm. Babarongyok kellenek neki. Maholnap karikázni fog az utcán. Nesze — egy üres cipőpasztás dobozt kapart elé valahonnan s odalökte — kösd spárgára, nézd, milyen szépen gurul.

Füle Antal nem zavartatta magát számadásaiban.

— Egy év alatt kifizetem a csináltatással együtt.

— Nagyszerű, igazán meg vagyok hatva. Egy év múlva épen harmincéves leszel. Ha így haladsz s az Isten megad még öt-hatezer évet, akkorra tán szmokingod is lesz. Feltéve, hogy kicsit javulnak a viszonyok.

Aron hazavágyott. Egyre jobban, egyre erősebben. Apró emlékeket kutatott fel magában, kis színes ringy-rongy foszlányokat s dobálta magában, rendezgette erre-amarra, lerakta, félre tette, össze-vissza hajigálta, úgy játszogatózott magában sokszor. A Sándor-utcában egyszer egy este, hogy befordult a Körútról — nagyon sietett — két ember hagyta el: egy kis bajuszos, ez csomagot vitt a hóna alatt s egy magasabb, borotvált. Amint elsurrantak mellette, azt mondták románul:

— Si pentru ce? — vajjon miért?

— Stie dracu... tudja az ördög.

Ennyit hallott. Joó Áron lázas, jóleső borzongással állott meg s utánuk bámult... a hangjukon az ismerős fülnek mindjárt megérezte, hogy nem a hegyen túlról valók... Erdélyiek! Nem, hogy

oláhok! Erdélyiek!... hazulról valók!... Bámult utánuk, míg eltűntek a sarkon...

December vége felé — Anzeiger úr már a szilveszteri attrakciókat tárgyalta — azon az estén Jóó Áron ment be elsőnek a két Bándyval. Őket is megfogta Anzeiger.

— Uraim, ha minden úgy üt be, ahogy én számítom, olyan Szilveszterünk lesz, hogy csuda.

A fiúk elrakták a holmijukat, kikészítették a számokat s vártak. Csak nyolc óra után kezdtek jönni páran, vacsorázók, törzsvendégek, meg akik tizenegy előtt elmennek, ismerősök. Egy-egy szavuk volt a fiúkhoz s a rendes számjukat kapták.

Kilenc óra előtt pár perccel valami gyűlésről jöttek többen, hangosak voltak, idegenek és sörszaguk volt. A fiúk csak úgy cikkáztak a fogasok között.

— Jöhetnének már — mondta Bándy Bandi morogva, a foga között gombostűt tartott, a számokat tüzködté a kalapokhoz — ilyenkor késnek épen. De már jött is a másik három, gyorsan lepakkolóztak s neki láttak ők is. Koncz Elek odaszólt Áronnak — leveled jött öreg. — Hazulról? — s egy pirosképű öregurat hámozott ki a bundából. Egészen neki vidámodott.

Péter írta a levelet. Zsebregyúrte. Egy fekete asztrakán gallérost vett át, meg botot, keménykalapot... 59, igenis nagyságos úr 59... igen, majd kikészítem, csak tessék a pincérrel kiüzenni, igenis... elővette a levelet, körülélvezte már jóelőre a borítékot is s lassan, tempósan felbontotta.

Úgy állott, mint egy darab fa... a mellén borzongások futottak végig... s a két szeme égett... állott... mozdulatlanul.

Anzeiger diszkrétén lekiáltott a lépcsőről: halló... hallóóó!... Az öreg kegyelmes állott a pult előtt... a fiúk mind dolgoztak, a kegyelmes, kedves fehér öreg, a keztyűjét odalegyintette, elgondolkoztunk, mi? fiatal barátom. Ábrándozás az élet megrontója, mely kancsalul, festett egekbe néz... Mi ez? Valami baja van, fiam?

— Semmi...

Elvette a holmit és átadta a számot.

A Mamukát akkor már eltemették...

A bánat reázuhan. Az emlékezések felszakadtak s égtek benne.

Azt a levelet százszor is elővette, tudta már kívülről s égő agyával olvasta sorról-sorra... Nem, nem élhet tovább — úgy gondolta, míg feküdt az ágyon s belebámult a semmibe. — Nem lehet így tovább élni, most már nem lehet. Hogy neki ezután is enni kelljen és aludni, jönni-menni, a munkáját ellátni, hatra bemenni minden második héten, aztán kilencre... a pultot letörölni, a számokat kikészíteni, várni, kiszorgálni... s a Mamuka már nincsen.

Aggódva ment el a Mamuka — írta Péter — borzasztó fájdalmak között. Alig bírt meghalni. Nem akart.

— Én még nem halok meg — azt mondta egy éjjel az ápolónőnek — még élni akarok . . . a fiamhoz akarok menni Pestre . . . Ezt mondta a Mamuka s rettentően bírkózott a halállal.

S most neki bélyegre, felzetre legyen gondja, az állampolgársága ügyében szaladgáljon délelőttönként, százféle osztályon, alosztályon keresztül . . .

Egy gyászszalagot hozott másnap Feleki Jóska.

— Nesze — mondta tétován s megsimogatta a vállát — mégis . . . tedd a kalapodra.

De nem tette fel. Minek? Hogy idegen emberek vájkáljanak bele a bánatába : — kit gyászol? ejnye, ejnye, fogadja, satöbbi — nem tette fel. Olyan világból kidobottnak érezte magát, hogy beleszédült. Csak a fiúk. Azok jók, kedvesek. Egy-egy nézéssel, mozdulattal alája állottak. Talajnak. Szilárd talajnak a nagy semmiben, hogy megkapaszkodjon. Jól esett s nagyon hozzája tartozóknak érezte őket.

Az első napok nagy zökkenőjén, hogy túlesett s a mindennapi élet apró-cseprő gondjai, elintéznivalói, hátralékjai foglalták le, kezdett megnyugodni. S most kezdett sírni. Mert eddig egy könnye sem volt. Csak belül égett, szárazon és tikkadva, de nem sírt. Most nagy, őszinte sírások dültek ki belőle s imádkozott. Hosszú, primitív, gyermekes imákat mondott s ha valamit kifelejtett, utánatoldotta — jaj, Istenem, ezt is, meg azt is.

— Hát mindenki meghal — mondta magának — örökké nem élhet senki. De — s felrázta, kínozta, marcangolta magában a csendesedő bánatokat — de miért most, én Istenem, miért most? Legalább, ha megérte volna, hogy valamim van, valahol tartok . . . hogy valami csepp kis elégtétele lett volna ezen a cudar életen, legalább még két-három évet Istenem — s azt a napot, azt az utolsó éjtszakát is elgondolta százszor . . . azt az utolsó napot, ahogy ott állott akkor a szállongó pihék között az autóbusz előtt a szélben, ahogy lebegett a gallér, kurta baka-gallér szegénykén . . . a karját kitérta s úgy maradt . . . úgy.

Jól bent jártak már a tavaszban, a London-Park ruhatára egyre gyérült, fiatal urak már kabát nélkül jöttek, néha egy bot, kalap az egész, az öreg kegyelmes úr elutazott, a vezérigazgató úr is, a holt szezon előrevetette árnyékát s Feleki Jóska már felvette a harcot Anzeiger úrral, aki kijelentette, hogy a nyári ruhatárban elég három ember is, legfeljebb négy, de hat semmiesetre sem.

A fiúk szaladgáltak, tárgyaltak, megmozgattak fűt-fát s riadt kétségbeeséssel, konok élniakarással könyököltek minden apró lehetőség után. Áronnak megint csak éreznie kellett, hogy őt kímélik. De hát miért? Olyan gyenge ő, hogy a bánat leüti a lábáról? Hát semmirevaló ő? Le-leszidta magát s beállott a fiúk közé, szaladgált velük, az öreg tizenhárompróbás lóto-futókkal s ez kicsit elhajtotta a maga bánatától.

Egyszer egy délelőtt, valamelyik minisztériumba ment fel a maga ügyében. Féltilzenegy lehetett, nem engedték be még — majd

tizenkettőkor — mondta a portás — sovány, gögös ember, keszeg mellű, de az önérzet úgy dült belőle, hogy szinte már a szagától lehevadtak az ügyes-bajos kis emberek.

Áron elkerült a kaputól és sétálni kezdett le-fel. Elment a sarokig, a másik kapuig. Az nyitva volt. Na, gondolta, itten bemehet. De a portás eléje állott.

— Mit akar?

— Bemenni.

— A másik kapun.

— Ott azt mondták, csak tizenkettőkor.

— Az nem tartozik rám. Ott kell bemenni! A többit ott közlik.

Áron megfordult s visszafelé sétált.

Tizenkettő után a portás kitarta a kaput s a népség beözönlött, szerteömlött a folyosókon, ajtók előtt megállott s tovább várt. Áron is felment, megállott a második emeleten s a sarokajtónál várt a többivel. Fülledt meleg volt a sarokban s az asszonyok zsebkendőbe fogták az aktákat, nehogy, az Úr Isten mentsen meg, tán még valami hiba essék a drága jószágokban, úgy fogták két újjal, tiszta zsebkendő között s megmégnezték, ha vajjon nem szaladt-e ki belőle egy-két betű.

Amint Áron a folyosókon visszafelé ment, az egyik ajtónál Péterffy Évával találkozott. Olyan hirtelen látta meg — ott állott a lány az ajtótól kicsit messzebb, írásokat rendezgetett, összehajtogatta s épen betette táskájába.

— Kezét csókolom — s várt. Most mondja el? mondja el itt neki, hogy... hogy a Mamuka meghalt? Úgy érezte, hogy messziről látszik róla a bánata, hogy a hangján érzik, a beszédjén s zavartan állott.

— Jónapot Áron — mondta a lány komolyan.

Szembenéztek egymással percre, aztán Áron elkapta szemét s lenézett. A lány megértette, felemelte a kezét s megsimogatta a vállát Áronnak. Szépen, lassan, anyásan simította végig. S a fiú tudta, hogy a lány tudja. Kondoleálás volt ez a simogatás, csendes, meleg baráti vigasztalás, ó be jól esett s most már felnézett rá.

Ő sose tudta azt mondani valakinek: fogadja részvételemet. — Nem jött ki a száján. Most jól esett, hogy ez a lány, így, ilyen szépen tudtul adta, hogy vele van.

— Az apa dolgában jártam — mondta aztán a lány. — Félig-meddig el is intéztem. Nehézkesen mennek itt a dolgok. — Picit összeráncolta szemöldökét. — Apa kicsit gyengélkedik, inkább én járok az ilyen ügyekben. Rég nem láttuk magát, jöjjön el néha, apa is sokat emlegeti. Szereti magát az öreg.

Mentek le a lépcsőn s ki a kapun. A lány beszélt, komoly, meleg hangon beszélt, beszélt, nehogy a fiúnak mentegetni kelljen magát. Elmondta, hogyan élnek, dolgoznak, mit olvasnak, hogy Bükk Andris hűségesen eljár minden szombatn este — s ebben benne volt az is, hogy te bezzeg elmaradtál. S azt is megtudhatta, hogy Bükk Andris

mondta el a Mamuka halálát. Flokiról is beszélt, a kis vasalógépről, Flokival baj volt, talán megerőltette magát szegény, de már megigazították. Hanem apa betegeskedik, sok mindent végigcsinált, most már nem bírja úgy a munkát, megviselték a gondok nagyon.

— Hát én itt villamosra ülök, mert apa vár és sok a dolgom. Látjuk magát? Jöjjön el, este mindig otthon vagyunk.

Áronnak jólesett, hogy ott volt mellette a lány, hogy így magyarázatások nélkül átzökken minden s Péterffy Tamás után vágyott, Floki után s a kis mosoda ismerős szagát kívánta.

— Elkisérem, meglátogatom Tamás bácsit.

— Na, ez jó — s nagy őszinte mosoly ragyogott fel a lányon — jöjjön. Jaj, mit fog szólni apa — s hogy így örült, vesztett a komolyságából, gyerekes kislányos lett az arca s még szebb volt.

A villamoson — összezsúfolva szorongtak a Perronon — keveset beszéltek.

Bent, a Práter-utcán szépen, ütemesen lépkedtek együtt s a fiú, most először, néha pillanatokra elfeledte a Mamukát, régi dolgokról beszéltek, közös ismerősökről.

Péterffy Tamás a Floki mellett állott és lepedőket vasalt. Ahogy beléptek s meglátta Áront, felragyogott az arca.

— Hollá, édes öcsém — leállította a gépet — csakhogy, csakhogy — és megölelte atyafiságosan, megsimogatta, megveregette a hátát, aztán eltartotta magától kicsit s végigmustrálgatta — ne hagyd el magad fiam, ne hagyd el magad. — Megfogta a kezét, megszorította barátsággal. — Fialtávér kihever mindent, csak bátorság.

Évit is megölelte s ahogy nézte a lányát, míg az aktákat elvette s meghallgatta, mi hogy áll tulajdonképen, a szemében valami szorongást látott Áron, valami bizonytalan félelmet. Nem volt már az a derűs, erős, reménységekkel teli vén tölgy, megöregedett.

— Köszönöm fiacskám, köszönöm — s eltette az aktákat. — Látod öcsém, már a kislány szaladgál helyettem. Sutban ülő vénység vagyok én már, kuckóban a helyem.

— Miért, mi baja Tamás bácsinak?

— Á — s most tényleg egész vénemberesen legyintett — mi bajom . . . a szívem, a májam, a vesém, mindenem, az az én bajom, fiam.

— Ugyan apácska, nem restelli itt sajnáltatni magát? Aztán olyan, mint az élet.

— Haj, az élet . . . hagyjuk.

Csend lett. Éva élet vette.

— Hát Flokinak nem köszön?

Áron odament s köszönt Flokinak. Péterffy Tamás is nevetett s a nevetésével visszajött a kedve.

Ebédre is ott fogták, nem akarta Péterffy Tamás elengedni. A szomszéd korcsmából hoztak át három deci bort. Évi megterített a pultra, szép tisztán, barátságosan s Áron segített is egy kicsit. Nem akar-

ták hagyni — ilyen ritka vendég, ó hogyne — de ő csak erőszakoskodott, hogy ledolgozza az ebédet s szaporán elbabrált a Flokival. Egyszer csak öt óra volt. Azzal ment el, hogy eljön máskor is. Ide, a mosódába persze, este nem jöhet, mert akkor dolgozik, de benéz délutánonként, az bizony jó lesz.

Míg végigment a Gólya-utcán s betért a sarkon — hányszor megtette már ezt az utat azelőtt...? — könnyebbnek érezte a lelkét s tisztábbnak. Megnyugodott kicsit.

XIV.

Ha rajta kapta magát, hogy nem gondol az anyjára, düh fogta el saját maga ellen. S félt, félt a haláltól betegségektől. Ijedős lett, kabalás. Ment az utcán akárhányszor feszült idegekkel vigyázva, hogy húsz lépést tegyen rézsút a faltól a járda széléig s ismét huszat vissza, vagy, minden tizedik lépésnél lépést váltson s más efféle. Ha hibázott, döbbenve állott meg s babonás mondásokat mormogott maga elé.

Péterffy Tamásékhoz menekült. Odajárt, ahányszor csak tehetette. Ott megpihent. Elnézte ezeknek a csendes bizakodó munkáját s megbátorodott. De ez sem volt az igazi. Péterffy Tamás nem volt már a régi, hiába. Jóízű volt, mesélt, anekdotázott, szidta a szidnivalókat, de a mosolya kesernyés volt. Sokszor meglátta Áron, hogy tulajdonképpen a lány tartja itt a lelket mind a kettőjükben. Ótöle várják a jó szót, a kacagást, a biztatást, az erőt.

Későig ott ült sokszor s az utolsó percben szaladt be a ruhatárba, vigasztalódva, könnyebbedett szívvel, sokszor már szinte vidáman.

Az éjszakai munka után aztán, reggel, ha felgyűrt gallérral szótlanul osontak a fiúk az éledő utcákon át, elnyelt keserőségek utóízén rágódva s sorba bedültek az ágyakba, dívánra — fakó, borostás arcukat, öregnek mutatta a villany gyér sárga fénye — akkor újból csak oda volt a talaj a lába alól Joó Áronnak. Feküdt az ágyán nyitott szemekkel s megjártatta maga előtt a jövőt. Nem látott semmit.

Március tizenötödikén elmentek egy ünnepélyre. Szőke, lefelé pedrett bajszú, kis tömzsi úri ember beszélt, képviselő. Irdatlan közhelyeket mondott, nagy handabandával s így végezte: Üdvözlöm önökben ifjak, a magyar jövőt, a magyar haza újjáépítőit! Anzeiger úrra kellett gondolnia, aki tegnap már végérvényesen megmondta, hogy három embernél többet nem tart meg, intézzék el egymásközt, hogy ki megy, ki marad.

Délután Péterffykéhez ment, elmondta az ünnepélyt.

Péterffy Tamás rosszkedvében volt.

— Ne beszélj fiam, ne is mondd! Ez ünnep? Édes fiam, abból az egész frazeológiából, amibe belefulladásunk, mint a légy a szirupba, hogy így lovagias magyar nemzet, meg úgy, temetni és ünnepelni csak mi

tudunk stb., stb. : annyi igaz, hogy marakodók vagyunk. Semmi egyéb nem igaz. Ne beszélj Évi, ne beszélj ! De dühöngök, igenis dühöngök ! Egymás inába harapó cudar, rongy népség vagyunk, ennyi igaz. A többi hazugság. Ünnepe ! hiszen szégyenlik az emberek egy kokárdát a gomblyukba tűzni, szégyenlik ! Csak az iskolás gyermek visel már szalagot március tizenötödikén, mert a többi az felvilágosodott ! Ne haragudj, Éva . . . az, felvilágosodott. Vagy blazirt, cinikus. Az elegáns dolog. Zászló? — Végigmutatott az utcán — hol van itt zászló? Ki mondja, hogy ma nemzeti ünnep van? Ott, az az adóhivatal, az meg az elemi iskola, oda kilógatott valamit a pedellus, aztán az előljárássáig nincs több. Ne is beszélj Évi, ne is beszélj. — Az arcát elfutotta a vér az öregnek. — Hát Szent István? Az még csak a parádé. A híres ünneplő náció . . . a híres ! Minden Szent István-nap egy botrány, egy rakás panama. Megevett már minket a kutya, öcsém, meg az.

Két napra rá este, behívta Anzeiger Felekit s megmondta, hogy holnaptól csak hárman jöjjenek be, majd az ősszel, ha megint megindul az üzlet, akkor szívesen látja őket.

Reggel, hogy végeztek, Feleki s Füle Antal is felmentek Bán-diékhoz.

— Hát fiúk — monta Feleki Jóska — ez már elkerülhetetlen volt, hiába. A kutyának sem kell most ruhatár. Az a kérdés, hogyan csináljuk, hogy mégis meglegyünk őszig. Legalább öt hónapról van szó, vagy hatról. Próbáltam neki ajánlani, hogy felváltva járunk be. Nem fogadta el. Hát úgy gondolom, hogy az a három, amelyik dolgozik, felét odaadja a három kiesettnek. Ősszel aztán visszaadják a pénzt. Igaz?

Koncz Elek átnyúlt s megfogta a vállát.

— Jó fiú vagy, te Jóska. Az állás a tiétek végeredményben, hármatoké. Mi hárman majd őszig csinálunk valami egyebet. Valami csak akad, nem vagyunk már mai csirkék ; ha szorul a kapca, megfejjük a dagasztószéklábat is — s nevetett, de a nevetés üresen kongott a szobában szerte.

Áron csak félfüllel hallgatta a dolgokat. A nincstelenség megint ott zörgött a dobhártyájában, az agyában régi nagy éhezések tompa ijedelme gomolygott. Mi lesz? Mi lehet? Hat hónapi élet, hat halál, megint hat hónap kenyér, nagyon sovány kenyér s megint semmi. Toldás-foldása az életnek, csupa injekció, átmenet egyik semmiből a másikba, megállapodás sehol.

Koncz Elek és Füle Tóni nem fogadták el az ajánlatot s ő gépiesen csatlakozott hozzájuk — persze, persze, csak nem gondoljátok . . .

A Bándyak is próbálták rábeszélni őket. Bándi azt ajánlotta, hogy akkor talán menjenek ők dolgozni : Koncz Elek, Füle Antal és Áron és így osztozzanak kölcsönbe, hiszen végeredményben mindegy.

Áronnak is volt még pár pengője, azt eszegette s lélektelenül talpalt a fiúkkal új kenyér után. Egyre sötétebben látott s egyre gyengébbnek, tehetetlenebbnek tudta magát. És fájt neki ezeknek a fiúk-

nak a szívós, macska ereje, ahogy utánavetették magukat minden csekélységnek, ami aztán kisiklott a kezükből, mire megfogták volna s mégis loholtak tovább, fáradhatatlanul, folyton-folyton új eshetőségeket kutatva.

A fiúkét már restellte elfogadni, néha nem jött haza, hogy ne találkozzon velük. A kis holmiját rendre eladta megint, rongyosodott, fogyott, nem beretválkozott rendesen s egy délelőtt, hogy Feleki Jóska valami cipőgyárba vitte őket — kifutót, vagy ilyesmit kerestek — az ajtó előtt végigpillantott rajta s azt mondta hirtelen :

— Te maradj csak kint.

Áron rácsodálkozott. Jó, hát kint marad. Sétált le-fel az előszobában az ablaktól az ajtóig. Az egyik falon nagy tükör állott fogással, abba bepillantott . . . hát tényleg így nem lehet bemenni — s végignézte magát. Egyszer még Kolozsvárt a kávéházba bejött egy ilyenféle borostás arcú sárga ember, ilyen mégisjobbember s az asztalok közt vánszorgott. — A kórházból jövök kérem . . . valami útravalót . . . köszönöm szépen — azt mondta mindenütt s épen ilyen volt, mint ő . . . Reszketős kezű volt, ahogy nyúlt a pénzért. — Az állához babrált Áron s látta, hogy az ő keze is reszket. Kifeszítette maga elé. Mégis reszketett. Nyujtotta, feszítette, meghúzogatta az ujjait. — Ne reszkess ! — súgta méreggel — ne reszkess te ! — De mégis csak reszketett s akkor nevetett rajta, kuncogva, bárgyún nevetett s mindjárt meg is ijedt, hogy a hangját meghallotta. — Bolond vagyok én? — s elöntötte a hideg verejték, hogy tán bolond ! csak még nem tudják . . . tán nincs is itt . . . lehet, hogy nincs is itt . . . csak úgy gondolja az egészet, hogy ő Joó Áron . . . talán ő nem ő . . . csak az a mániája, hogy ő, ő . . . ki mondja meg? Ki tudja megmondani? — A tükör elé állt s nézte magát, mozduatlanul, mereven.

Feleki Jóska jött a fiúkkal s azt mondta :

— Szép vagy öregem. Van is mit nézni rajtad. Ha holnapra nem borotválkozol meg, nyakonváglak.

Ez egészséges hang volt. Magához térítette.

Péterffyékhez megint nem ment el. Miért menjen? Tetszik neki a lány? — megkérdezte magától s felelt rá. — Tetszik. Szereti is. Olyan szelíden, jó érzéssel szereti, egy kicsit, mint a testvérét, egy kicsit, mint a Mamukát. De jó ez a lány, de kedves. Azonban mért menjen hozzájuk? Vigasztaltassa magát? Mint valami bolond vénasszony?

Egy nap mégis elindult a Gólya-utcába. Szép nap volt. Ődöngött az utcán, húsz fillér volt a zsebében, Bándy Banditól kapta, de spórolt vele, nem akarta elkölteni, éhes volt és süttette magát a nappal. A sarkon meg is állott s belemosolyodott a napba. Úgy örült a jó időnek, mint a beteg légy. Vonszolta magát végig a Körúton s néha a húszfillérest megfogta a zsebében.

A Rákóczi-tér felől egy-két vidám ember jött, fütyülővel s egynek piros papírfez volt a fején, fakanál a kezében. Leért a térig, ott már

egy-két sátor is állott, törökmézzel, pogácsával s beljebb kis majmokat árult egy ember, kis szörpamacsokat, gummin rángatta őket s kiabált. Állott a búcsú a Józsefvárosban. Áron átvágott a téren s a Német-utcán ment tovább a posta felé. Az úton ment a sátrak előtt s meg-megállott nézegetni.

Valami csendes kábulatban lökdöstette magát a tömeggel Joó Áron a forró napsütésben. Megállott a csuprok előtt, meg a játékosoknál, a plánétást is sokáig nézte, piszkos, szomorú papagáj húzgálta a cédulákat minden ambíció nélkül s a folttisztító művészt is sokáig csodálta.

Kint a Baross-utcában megmozdult a zsebében az árva húszfilléres. Elővette, jól megnézte, ha tényleg huszas, nem tizes-e és valami kis legényes örömmel a szíve táján, valami tréfás, kedveskedő érzéssel, egy mézeskalácsot vett rajta. Egy szívet épen. Nem pirosat, nem is képeset, nem is tükröset. Mert az ötven fillér, pengő s még feljebb. Csak amolyan szegény ember-szívet. A belső zsebébe tette először, aztán a külsőbe. Aztán a kezébe vette, úgy vitte s hogy kicsit ragadni kezdett, megint a belsőbe.

A túlsó sarkon még megállott egy nagy sátor előtt s elbáméskozott. Testes leány ment el mellette, üveget vitt mind a két kezében, egy vasutas ember a fakanalával reávigott, ismerkedtek. A lány összeszidta, a vasutas megint rávigott, aztán egy fonott kalácsot ígért fájdalomdíj fejében.

— Jöjjön szép lyány, válassza ki.

A szépjány odariszálta magát húzódozva s kiválasztotta. Aztán nem akarta elfogadni mégse. Aztán mégis elfogadta. A vasutas jókat mondott — kicsit italos is volt — s mindenki nevetett körben.

— Ezt a madárijesztőt is maga árulja? — azt mondta a sátorosnak s Áronra vágott a szemével, a lány meg csak kacagott. A vásáros is nevetett. Áron is, de hogy mindenki ránézett, akkor látta: róla van szó. Eloldalgott. Madárijesztő? Tényleg? Megcsappant kedvvel, baktatott odébb az út szélén s ami öröm, jóérzés lötyögött benne az imént, savanyodott, keseredett, ment maga elé bámulva s letért jobbra a Körút felé. Dehogyan menne Péterffyékhez, minek menne? Hogy menjen? Visszafordult s csavargott elé-hátra, az éhség kínozza, öreg este vánszorgott haza és lefeküdt. Gyenge volt, kimerült. Mély álomba esett s hajnal-tájon felriadt. Az éhség felverte s felült. Kicsit nézett maga elé s összeszedte magát. A kabátja után nyúlt s elékotorta a kalácsot, a szívet, amit Péterffy Évinek vett vásárfiába s belefalt. Lomha és erőtlen csámcsogással falt bele, mint a lehajtott állat a szénába. Magába tömte félig rágatlanul s tudta, hogy ő most utálatos lehet, ahogy ott fekszik, bambán és a szívet zabálja magába.

Nem aludt el többet s alig világosodott, felkelt. Koncz Elek aludt a dívánon. Felöltözött s mozdulatlanul ült az ágy szélén, míg a kaput kinyitották. Akkor elment. Az Ipar-utcába ment, a tizenkettes számba. Az ötemeletes. Gondolatai alig voltak. A Mamuka . . . Ágnes, Péter . . .

hogy levelet . . . minek . . . a fiúk . . . Évi, Péterffy Évi . . . az nem fog sírni . . . nem sírós — így, annyit. Az utcán vicik söpörtek . . . odébb egy macskát csalogatott egy kövér, loncsos asszony s a rendőr ásitott a sarkon. A fogai sárgák voltak és elől egy hiányzott. Belépett a kapun s nem nézett fel, csak elindult a lépcsőn. A házmester vékony, nagy orrú ember, seprőbajszú, nyitotta az ajtót s kiszólt, süvöltött a hangja.

— A cselédlépcsőn menjen, hé!

Joó Áron megállott. Felegyenesedett. A gerincét roppanni érezte. Szembenézett a seprőbajszúval. Erőt érzett a szemében s izmokat a karján. A nap bebukott a szűk udvarra s végigszaladt a lépcsőházon. Állta. Nem hunyorgott. Könnyedén s erősen mondta, göggel, udvariasan, úrimódra :

— Köszönöm, hogy szólt. Most már nem megyek fel. Köszönöm.

Lelépett a lépcsőről s ki a kapun. Az ember utána bámult, kicsoszogott a kapuig s még nézte. Áron ment egyenesen, frissen ment a reggeli napban, rongyosan, piszkosan s emelt fővel.

(Folyt. köv.)

Török Sándor.

ÁZSIAI ROKONOKNAK.

*Hetykén behajrázott Kelet kapuján át,
Óceánig üzle harácsoló sikere.
Sok fiatal néptörzs nyögte acél lábát
s holtjaitól pezsdült Európa szik tere.*

*Hol a tűzokádó dübörög felhőzve,
makacsul vert sátrat a veszélyes fok alatt.
Görög arany s germán pallosa nem győzte:
faja ellen strázsált Nyugat-óvó sáncfalat.*

*Kijullasztották az önemészlő vészek.
Fásultan ernyedtek iszonyatos öklei.
Televény pusztáján csillagokat nézett
s ropogtak az éjben méla, kövér ökrei.*

*Századokig látta kerengni a Göncölt
s szívére fonódtak nagy, örök gondolatok.
Most ocsudik — s ime, az idők ledöncölt
vánkosain Nyugat menthetetlenül halott.*

*Míg ravatalozza vak, púpos és sánta
s a hunyorgó Eszmét kialudni engedti:
a Magyar markában megsercen a jáklya
s ázsiai, édes rokonoknak lengeti.*

Juhász Géza.